

2022

İKLİMİN GELECEĞİ:

İKLİM VE BEŞER
ÇALIŞTAYI

SONUÇ BİLDİRGESİ

kastamonu
teknokent
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGESİ

Kastamonu Üniversitesi
Ormancılık ve Tabiat Turizmi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü

İklimin Geleceği:

**İklim ve
Beşer
Çalıştayı**

SONUÇ BİLDİRGESİ

2022
KASTAMONU

İklimin Geleceği İklim ve Beşer Çalıştayı

DÜZENLEME KURULU:

Prof. Dr. Ömer KÜÇÜK

Prof. Dr. Kasım YENİGÜN

Öğr. Gör. Berkan GÜNGÖR

Öğr. Gör. Ahmet TABANLIOĞLU

Öğr. Gör. Mehmet Fırat OLGUN

Arş. Gör. Fatmanur AKSÖZ

EDİTÖR:

Öğr. Gör. Berkan GÜNGÖR

GRAFİK TASARIM:

Öğr. Gör. Berkan GÜNGÖR

MODERATÖR:

Prof. Dr. Yavuz DEMİREL

KONUŞMACILAR:

Prof. Dr. Abdullah ÇELİK

Prof. Dr. Tefvik ERDEM

Prof. Dr. Tolga ULUSOY

Doç. Dr. Burhan SEVİM

Doç. Dr. Erol TEKİN

İÇİNDEKİLER

- 1 İklimin Geleceği: İklim ve Beşer Çalıştayı Bilgi Notu
- 2 İklimin Geleceği: İklim ve Beşer Çalıştayı Programı
- 3 Özgeçmişler
- 4 Açılış Konuşması
Öğr. Gör. Berkan GÜNGÖR
- 5 İklim Değişikliğinde Yönetişim, Yerel Yönetimlerin Rolü ve Gençlik
Prof. Dr. Abdullah ÇELİK
- 8 İklim Değişikliği, Yoksulluk ve Göç
Prof. Dr. Tefvik ERDEM
- 11 İklim Değişikliği Ekseninde Sürdürülebilir Tüketim ve Sürdürülebilir Yatırım
Prof. Dr. Tolga ULUSOY
- 14 İklim Değişikliği'ne Karşı Sorumlu Turizm
Doç. Dr. Burhan SEVİM
- 21 İklim Krizi ve Ekolojik Girişimcilik
Doç. Dr. Erol TEKİN
- 28 Sonuç Bildirgesi
- 31 Çalıştaydan Fotoğraflar

*Bu sonuç bildirgesinde yer alan sunumların içeriği ile ilgili her türlü sorumluluk yazarlarına aittir.

İklimin Geleceği

İklim ve Beşer alıştayı Bilgi Notu

İklimin Geleceği İklim ve Beşer alıştayı; Kastamonu Üniversitesi'nin ev sahipliğinde, TÜBİTAK, Orman Genel Müdürlüğü, Kastamonu Teknokent A.Ş. ve Ormancılık ve Tabiat Turizmi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü'nün katkıları ile 26 Ağustos 2022 tarihinde Kastamonu Üniversitesi Bilgehan Bilgili Merkez Kütüphanesi Cemil Meriç Konferans Salonu'nda gerçekleştirilmiştir.

alıştay, TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları ağrısı kapsamında desteklenen "İklimin Geleceği: Geleceğin İklimi" projesinin bir faaliyeti olarak tertip edilmiştir.

alıştay, açılış konuşmalarının ardından tek oturum olarak düzenlenmiş, oturumda çeşitli üniversitelerden alanında uzman akademisyenler toplamda 5 bildiri sunmuştur.

Çalıştayda iklim krizi ekseninde yerel yönetimlerin rolü, yönetim, gençlik çalışmaları; göç ve yoksulluk; sürdürülebilir tüketim ve sürdürülebilir yatırım; sorumlu turizm faaliyetleri ile ekolojik girişimcilik konuları ele alınmıştır.

Proje yürütücüsü Öğr. Gör. Berkan GÜNGÖR, yaptığı açılış konuşmasında dünyanın en temel krizlerinden birisi olan iklim değişikliğinin sosyal bilimler ekseninde ele alınmasının önemine vurgu yapmış, iklim krizi üzerinde insan faktörünün önemine değinmiş ve alıştay hakkında dilek ve temennilerini dile getirmiştir.

İklimin Geleceği: İklim ve Beşer alıştayı'nda aşağıda belirtilen konular ele alınmış ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

İklimin Geleceği

İklim ve Beşer alıştayı Programı

13:30 - 13:45 - Açılış Konuşması

Öğr. Gör. Berkan GÜNGÖR

13:45 - 14:00 - İklim Değişikliğinde Yönetişim, Yerel Yönetimlerin Rolü ve Gençlik

Prof. Dr. Abdullah ÇELİK

14:00 - 14:15 - İklim Değişikliği, Yoksulluk ve Göç

Prof. Dr. Tefvik ERDEM

14:15 - 14:30 - İklim Değişikliği Ekseninde

Sürdürülebilir Tüketim ve

Sürdürülebilir Yatırım

Prof. Dr. Tolga ULUSOY

14:30 - 14:45 - İklim Değişikliği'ne Karşı Sorumlu Turizm

Doç. Dr. Burhan SEVİM

14:45 - 15:00 - İklim Krizi ve Ekolojik Girişimcilik

Doç. Dr. Erol TEKİN

15:00 - 15:30 - Soru - Cevap

ÖZGEÇMİŞLER

Prof. Dr. Abdullah ÇELİK, 2003 yılından bu yana Harran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yerel yönetimler, stratejik yönetim, katılım, temsil, kent konseyleri, yerel özerklik, e-belediyecilik, sosyal belediyecilik, kamu yönetimi eğitimi, küresel iklim değişikliği, dirençli kent yönetimi ve yönetim alanlarında ulusal uluslararası düzeyde çalışmaları bulunmaktadır. Hâlihazırda HRÜ'de İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı olarak görev yapmaktadır.

Prof. Dr. Tefvik ERDEM, Şanlıurfa'nın Haliliye ilçesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığının, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliği ile hayata geçirilen ve ilk olma özelliği taşıyan geri dönüşüm ve sıfır atık projesinde danışman olarak yer almıştır. Buna ek olarak yoksulluk üzerine birçok ulusal ve uluslararası yayını mevcuttur. Hâlihazırda Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde (AHBVÜ) öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Prof. Dr. Tolga ULUSOY'un sürdürülebilir finans uygulamaları, yenilenebilir enerji finansmanları, karbon sertifikaları, CO2 emisyonu, tarımsal üretim endüstrileri üzerine birçok ulusal ve uluslararası yayını mevcuttur. Halihazırda KÜ'de öğretim üyesi olarak çalışan Ulusoy, finansal yönetim, finansal okuryazarlık, sürdürülebilir tüketim ve yatırım eğitimleri vermektedir.

Doç. Dr. Burhan SEVİM, Daday Nafi ve Ümit Çeri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü ile Ormanlık ve Tabiat Turizmi İhtisaslaşma Koordinatör Yardımcısı olarak görevine devam etmektedir. İklim değişikliğinin turizme etkileri konusunda doktorasını tamamlayan Sevim, ayrıca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yayımlanan ve TÜBİTAK MAM'dan hizmet alımı şeklinde hazırlanan 2, 3, 4 ve 5. İklim Değişikliği Ulusal Bildirimi'nde "Turizm" başlığını yazmıştır. Hazırlanan bu bildirimler Bakanlık tarafından Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Sekretaryasına sunulmuştur. Buna ek olarak Sevim 2013-2014 yıllarında Erciyes Üniversitesi Genç TEMA kulübü akademik danışmanlığını ve TEMA Vakfı Kayseri İl Temsilciliği Akademik Danışmanlığı görevlerini yürütmüştür.

Doç. Dr. Erol TEKİN, hali hazırda KÜ'de öğretim üyeliğine ek olarak Kastamonu Teknokent A.Ş. Genel Müdür Yardımcısı ve Girişim Vadisi Kuluçka Merkezi akademik danışmanı olarak görev yapmaktadır. Girişimcilik üzerine ulusal ve uluslararası kitapları, makaleleri ve bildirimleri bulunan Tekin, şu anda yürütülmekte olan İhtisas Odaklı (Ormanlık ve Tabiat Turizmi) Girişimcilik ve Kuluçka Programı'nı koordine etmektedir.

Proje Yürütücüsü Öğr. Gör. Berkan Güngör'ün AÇILIŞ KONUŞMASI

Günümüzde varlığını giderek hissetmeye başladığımız iklim krizi, ulusların sınırlarını aşan ve tüm insanlığı yakından ilgilendiren bir konudur. Geçmişimizden miras geleceğimizden de emanet olarak aldığımız dünyayı sürdürülebilir bir şekilde kullanmak dünya üzerinde yaşayan her bireyin sorumluluğudur.

Bizler de bu sorumluluğun farkında olarak; iklim krizine dikkat çekmek ve bu konuda tabanda bir farkındalık hareketi başlatabilmek için TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları çağrısı kapsamında "İklimin Geleceği: Geleceğin İklimi" projesini hazırladık. Bu projede özellikle geleceğimizin mimarları olarak gördüğümüz, birbirinden farklı disiplinlerde ve üniversitelerde eğitim alan, Türkiye'nin dört bir yanında yaşayan lisans ve lisansüstü kitleyi hedef olarak belirledik.

Gençlerin çevre sorunlarının ve sürdürülebilir yaşamın önemi konusunda bilinçlendirilerek ilgili konularda üretilecek olan politikalarda aktif görev alma konusunda gönüllü katılımlarının teşvik edilebilmesini amaçladık. Projemiz kapsamında katılımcılarımız 7 gün içerisinde iklim değişikliği ile ilgili 71 saat eğitim, 20 atölye, 3 bilimsel gezi, 2 çalıştay, 1 sergi, 1 çöp toplama ve 1 fidan dikim etkinliğine katıldılar. Projemiz oldukça dolu dolu ve bir o kadar da verimli geçti.

Her ne kadar iklim krizi dendiğinde algıda fen bilimleri ya da teknik yaklaşımlar canlanıyor olsa da, iklim krizi hem sebepleri hem de sonuçları itibarıyla sosyal bilimler ekseninde derinlemesine incelenmesi gereken bir alandır. Gerek beşeri faktörün iklim krizine giden süreçteki etkisi; gerekse de iklim krizinin sonuçlarının beşeri faktörler üzerindeki etkisi hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. Bizler bu algıyı değiştirmek için, iklim krizini sosyal bilimler ekseninde ele alan bir çalıştay tertip etmek istedik ve bu da bizim çalıştayımızın özgün değerini ortaya koydu.

Böyle güzel bir proje ve çalıştay, Ormanlık ve Tabiat Turizmi sahasında ihtisaslaşan Kastamonu Üniversitesi'ne çok yakıştı. Hem projemizin hem de çalıştayımızın ilimiz, bölgemiz ve ülkemiz için hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

İklim Değişikliğinde Yönetişim, Yerel Yönetimlerin Rolü ve Gençlik

Prof. Dr. Abdullah ÇELİK
Harran Üniversitesi

İklim Değişikliğinde Yönetişim

Yönetişim, devlet ile halk arasındaki münasebetlerde karşılıklı etkileşime dayanmaktadır. Yönetişimde, yönetimin yeni aktörleri arasında merkezi yönetimle birlikte yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, özel sektör ve halk yer almaktadır. Yönetişim iklim değişikliğinde hayati bir öneme sahiptir. Çünkü iklim değişikliği birden fazla aktörün (devletler/merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, halk, özel sektör) birlikte hareket etmesini, bir arada bulunarak mücadele etmesini gerekli kılmaktadır. İklim değişikliği sadece belli bir bölgeyi veya devleti değil tüm dünyayı etkilediği için küresel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun ancak küresel nitelikte ele alınmasıyla ve tüm aktörlerin katılımıyla giderilebilir.

Türkiye’de İklim Değişikliğiyle Mücadele

Türkiye, Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı (2011-2023), İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı (2011- 2023), Çölleşmeyle Mücadele Ulusal Stratejisi ve Eylem Planı (ÇMU- SEP), Ulusal İklim Değişikliği Stratejisini hazırlamıştır. Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi belgesi, Türkiye’nin iklim değişikliğiyle mücadelede özellikle azaltım, uyum ve kapasite geliştirme noktasında yol göstericidir.

Türkiye’de iklim değişikliğiyle mücadele konusunda bazı yapısal değişikliklere gidilmiştir. Bu değişikliklerin başında 29 Ekim 2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi gelmektedir. Bu kararname ile “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı”nın ismi “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı” olarak benimsenmiştir. Bunun yanında “Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü” , “Meteoroloji Genel Müdürlüğü” ve “İklim Değişikliği Başkanlığı”nın statüsünde değişiklik yapılmıştır. Söz konusu Kararname ile “İklim Değişikliği ve Uyum Koordinasyon Kurulu” kurulmuştur. Bu kurulda, bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri bulunmaktadır. Kurul’a Türkiye Belediyeler Birliği de temsilci göndermektedir.

İklim Değişikliğiyle Mücadele ve Yerel Yönetimler

İklim değişikliği küresel bir sorundur. Bu sorunun çözümüne merkezden mi veya yerelden mi başlanmalı noktasında tartışmalar yürütülmektedir. Kentlerin başat emisyon üreticisi olması sebebiyle çözümün de yerelden başlanması gerektiği ileri sürülmektedir. Dolayısıyla iklim değişikliğiyle mücadelede yerel yönetim birimlerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Ancak kentsel iklim yönetimi hususunda dünyada genel kabul görmüş tek bir ilke veya standart bulunmamaktadır. Yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları ülkeden ülkeye değiştiği gibi federal devletlerde eyaletten eyalete de farklılık göstermektedir.

Fosil yakıt tüketimi ve sera gazı salınımları iklim değişikliğine neden olmaktadır. Kentler veya yerel yönetimler iklim değişikliğiyle mücadele ederken “azaltım” ve “uyum” politikaları izlemeleri gerekir. Azaltım politikalarının ana amacı kentin oluşturduğu sera gazı emisyon oranlarının azaltılmasıdır. Uyum politikalarının ana amacı ise doğa veya beklenmeyen olaylara karşı kentleri dirençli hale getirmektir.

Gençlik ve Çevre

Gençlerin küresel iklim değişikliği konusunda daha duyarlı olmaları için farkındalık eğitimine önem verilmelidir. Günümüzün vazgeçilmez iletişim kanalları arasında bulunan sosyal medya platformları, gençlerde çevre duyarlılığının yükseltilmesi amacıyla fonksiyonel bir araç haline getirilebilir. Bu konuda sivil toplum örgütleri, özel sektör ve duyarlı vatandaşlar önemli rol oynayabilirler.

İklim Değişikliği, Yoksulluk ve Göç

Prof. Dr. Teyfik ERDEM
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

İklim değişikliği, göç ve yoksulluk ilişkisi değişkenler arası ilişki bağlamında ele alındığında iklim değişikliği ve yoksulluk bağımsız değişkenlerdir ve göçe sebep olarak eylemin kendisini bağımsız değişken haline getirirler.

Yoksulluk ve göç ilişkisi tarih boyunca birçok kez somut örneklerle ortaya çıkmıştır. Sanayi Devrimi döneminde çitleme yönteminin devreye girmesiyle birlikte tarımsal alanların meraya dönüştürülmesi birçok köylüyü işsiz ve aç; yani yoksul bıraktığı için kırdan kente yoğun bir göç olmuştur. Bu göç sonrası kente gelen insanlar istihdam sorunu yaşadıkları için de yine yoksulluklarına devam etmişlerdir. Sanayi Devrimi'nin belki daha ileriki zamanlarda etkisini ortaya koyacak bir başka tesir de iklim üzerinde meydana gelen değişime katkısıdır.

Küresel iklim değişikliğinin etkisiyle yeryüzünde meydana gelen çölleşme, erozyon, su ve hava kirliliği ile birlikte meydana gelen çevresel değişiklikler bu bölgelerin insanlarını korunmasız ve çeşitli yoksullukları (mahrumiyetleri) yaşayan insanlar haline getirir. Literatürde çevre ya da iklim mültecileri olarak tanımlanan bu insanlar hem kendileri hem de gittikleri ülkelerde yaşayan yerli insanlar tarafından oluşturulan bir kısmı hayali tehditleri ifade eden çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalırlar. Çevre ya da iklim mültecileri buldukları toprakları terk ederek daha güvensiz bir ülkeye taşınmak ya da yerleşmek zorunda olduklarından sıradan insanlara göre daha dezavantajlı hale gelirler. İş piyasasında tutunma şansları muhtemelen sadece emek-yoğun sektörde yoğunlaşacağı için daha düşük ücretlerle yaşamak zorunda kalarak derin bir yoksulluk süreci içine gireceklerdir. Göç ettikleri ülkenin vatandaşı olmak için yaptıkları tüm girişimler onların toplumsal ve ekonomik içerilmelerini çok da mümkün kılmayacaktır. Bunun sebeplerini de yerli halkın gözünde ortaya çıkan muhtemel tehdit algılarıyla açıklamak mümkündür.

Yerli halkın gönünde düzenli ya da düzensiz göçmenlerin varlığı birkaç açıdan tehdit olarak algılanır: İlk olarak kendi dini ya da etnik kimliklerine yönelik bir tehdit olarak algılanır ve bu nedenle göçmenlere karşı çok da olumlu gözle bakılmaz. Toplumsal dışlanmanın ana nedeni de etnik ya da dini kimlik eksenli tehdit algısının varlığıdır. Ayrıca bu algı toplumsal içerilmeden çok toplumsal dışlanmayı daha fazla tetikler.

Göçmenlerin tehdit olarak algılanmasının bir başka nedeni de ekonomik kaynakların paylaşımı konusunda ortaya çıkar. Göçmenler alt ve orta sınıflar için yeni rakiplerdir çünkü onlar iş piyasasının daha ucuz çalıştırmak için aradığı emekçiler olarak görüldüklerinden yerli işçiye göre daha fazla tercih edilen çalışanlar olarak görülebilir. Bu durum da kaynak paylaşımı sorununu ortaya çıkarır.

Göçmenlerin yerlilere göre daha fazla nüfuslarının artışı yerli insanlar için bir yandan kimlikle ilgili sorunu hatırlatırken diğer yandan sosyal politika hedeflerinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiği yönünde bir baskı yapar. Çünkü hızlı nüfus artışına sahip göçmenler daha fazla sosyal güvenlik harcamalarının yapılmasına neden olabilir.

Göçmenlerden kaynaklanan sorunlar abartılıyor gibi görünebilir ancak 2020 yılı için 281 milyon göçmenin varlığı, ilerleyen yıllarda bu sayının iklim değişikliği, savaşlar vb. nedeniyle çok daha fazla artacağı şeklinde okunmaktadır. İklim değişikliğinden kaynaklı göç oranlarına bakıldığında sayının nasıl hızla artma eğilimi içinde olduğu az önceki iddiayı doğrular niteliktedir. Örneğin 1995 yılında iklim değişikliği kaynaklı 2.5 milyon göçmen varken 2010 yılında iklim değişikliği kaynaklı göçmen sayısının 50 milyona ulaştığı bilinmekte, 2050 yılında ise, iklim değişikliği kaynaklı göçmen sayısının 200 milyona ulaşacağı öngörülmektedir.

Bu göçün Kuzey yarıküreden Güney yarıküreye doğru gerçekleşmesi zaten hali hazırda küresel tabakalaşma kaynaklı küresel eşitsizliğin azalma değil artma eğilimi içine gireceğini gösterir. Hali hazırda küresel gelirin, yaklaşık %85'inin yerkürenin Kuzey'i ve %15'inin yerkürenin Güney'i tarafından paylaşıldığı düşünüldüğünde, küresel iklim değişikliği kaynaklı Güneyden Kuzeye göçün aslında yoksul bölgelerde yaşayan insanların zengin bölgelere doğru göçü şeklinde anlaşılmalıdır.

Küresel iklim değişikliğinin çölleşme ve verimsizlik şeklinde cereyan ettiği Güney yarıküreye görünen o ki daha fazla göç verecektir. Bu göç zaten küresel gelir dağılımının adaletsizliğinden kaynaklanan ve kendi kaynakları Batılı şirketler ve ülkeler tarafından sömürülen yerli halkın kaçınılmaz bir göç yaşamayı yönünde baskı ortaya koyacaktır. Bu baskı sadece onları daha fazla yoksullaşan göçmenler haline dönüştürmeyecek gittikleri ülkelerdeki yerli insanların yukarıda sayılan gerekçelerden dolayı huzurunu kaçıran kapı komşuları olarak yaşamalarına sebep olacaktır.

İklim değişikliği, göç ve yoksulluk ilişkisi bir başka açıdan daha incelenmeye değerdir çünkü iklim ya da çevre mültecisinin ki bu çalışmada hep göçmen olarak ifade edildi, uluslararası hukuktaki statüsü bile belirsizdir. Bu da milletlerarası hukuk alanında yeni bir tartışma yaratacaktır.

İklim Değişikliği Ekseninde Sürdürülebilir Tüketim ve Sürdürülebilir Yatırım

Prof. Dr. Tolga ULUSOY
Kastamonu Üniversitesi

19. yüzyılda ilerlemesi görülen fakat başlangıcı daha gerilere giden sürdürülebilirlik kavramı sanayileşmenin temeli olarak görülmektedir. Ülkeler ekonomik gelişme ve doğal kaynaklarını kayıtsızca ve hesapsızca kullanarak üretim ve tüketimlerini arttırmışlardır. Refah düzeyini arttırıyor gibi görünseler de ülkeler için önemli olan gelişme çabası rekabetçi üstünlük üretim istihdam olmuştur. Tabii ki istihdam ve üretim oldukça önemlidir. İstihdam edilen bireyler gelirlerini arttırmalar ve böylece yaşamsal olanaklara sahip olurlar. Özellikle 20 yüzyılın ikinci yarısından sonra hızlı bir nüfus artışı gerçekleşmiştir. Gıda maddeleri enerji kaynakları ile birlikte toplam tüketim oldukça hızlı bir artış göstermiştir. Ülkemizde bakıldığında nüfusun 2025 yılında 91 milyona 2045 yılında 100 milyona çıkması öngörülmektedir. Böylesi bir artış Hindistan Amerika ve Çin'in artış hızına neredeyse yetişmektedir.

Sürdürülebilirlik tanımı itibariyle herhangi bir kaynağın gelecek nesillere eşit şekilde dağıtımı ve gelecek nesillerin dünya kaynaklarından yeteri derecede faydalanması olarak adlandırılmaktadır. Gelecekteki insan ihtiyaçlarının ve isteklerinin karşılanabilme potansiyeli önemlidir Dolayısıyla bu potansiyelin korunması için günümüzde “tüketim dengesi olan ve kaynakların hızlıca tüketilmediği” bir ortamda yaşamak zorunluluğu ortadadır.

İşte bu noktada doğayı kirletmeyen, tabiatın insalığa verdiği enerji ve beslenilmesi için doğal kaynakların korunduğu yöntemlerle üretim yapılması bu üretimlerin desteklenmesi her koşulda önemlidir. Bu tip bir üretimin desteklenmesinin tüketici tarafındaki ayağı yani talep tarafı önemli olmaktadır. Sürdürülebilir üretimin bir sonraki adımının aslında sürdürülebilir bir tüketim olduğu unutulmamalıdır.

Bilinçli tüketici olmak için nelerin yapılması gerektiği hususu yıllardır bilim adamlarının ve kamuoyunun gündeminde olmuştur Sürdürülebilir tüketim, bilinçli bir tüketici olmaya denmektedir. Günlük hayatta gereksinim duyulan ve tüketilen; giyim, gıda ve benzeri ürünlerin hangi üretim süreçlerinden geçirilerek üretildiğinin gözetilmesi mânâsına da gelmektedir. Tüketimi belirlerken günümüzde yalnızca kendi hayatlarını kurtarma ve hayatının bir gününü nasıl en az maliyetle kapatacağını düşünen bireyler olma şeklinde değil dünyanın geleceğini gelecek nesillerin hayat standardını düşünerek hareket etmek artık önemli hale gelmiştir. Sürdürülebilir üretimin desteklenmesi aynı zamanda sürdürülebilir tüketimin desteklenmesi mânâsına gelmektedir. Bu manada sürdürülebilir arz için sürdürülebilir talebin desteklenmesi önemli ise tersi daha da önemli olmaktadır.

Sürdürülebilir tüketim ve üretim daha azıyla daha fazlasını yapmak değil daha azıyla daha iyisini yapmakla ilgili bir problemdir. Ekonomik büyümeyi arttırırken çevresel bozulma azaltılabiliyorsa burada sürdürülebilir tüketim ve sürdürülebilir üretimden söz etmek mümkün olmaktadır. Sürdürülebilir tüketim aynı zamanda yoksulluğun azaltılmasına gelir eşitsizliğinin yokedilmesine, düşük karbon ayak izine ve yeşil ekonomilere dönüşebiliyor ise o zaman amacına tam olarak ulaşmış olmaktadır.

Devlet, şirketler ve hanehalkları eliyle etkin politikaların hazırlanması ve gözden geçirilmesini sağlamak ilk hedef olmalıdır. 2050'ye kadar doğal kaynakların sürdürülebilirliğini ve verimini arttırmak için gerekli olan tüm önlemlerin alınmış olması şarttır. Yine 2050'ye kadar atıkların önlenmesi ve azaltılması geri dönüşümün desteklenmesi önem arz etmektedir. Kimyasalların ve esasen deniz canlıları için tehlikeli olan plastiklerin uluslararası anlaşmalarla ne yapılacağı ve nasıl geri dönüştürüleceğinin daha da öne çekilmesi gerekmektedir. Perakende ve tüketici seviyelerine bakıldığında küresel gıda israfının yok edilmesi için acilen harekete geçilmelidir. Doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve verimli kullanılmasının sağlanması için yalnızca devletin ve ilgili organlarının çabaları yeterli olmamaktadır. Özel sektörün ve hane halklarının da bu noktada en önemli konularda görüş birliğine vararak devletin desteği ile acilen harekete geçmesi gereklidir. Sürdürülebilir eğitimin tüm ortaöğretime yaygınlaştırılması gereklidir. Çevreyle uyumlu satın alma süreçlerinin geri dönüşümün atık azaltmanın ekolojinin Ne olduğunun bir yaşam döngüsünün nasıl analiz edileceğinin üretici ve tüketicilere ilkökul seviyesinden başlayarak verilmesi önemlidir.

Hükümetler ise denetim iradesi kendilerinde olduğundan sürdürülebilir üretim ve tüketim ile ilgili denetimlerini sıkılaştıran mali ve bu konu ile ilgili birimlerin gerekli sağlık kuruluşları ile birlikte hareket etmesini sağlamalıdır. Etkin ve şeffaf yönetim anlayışıyla sürdürülebilirlik faaliyetlerinin ve sonuçlarının ulusal ve uluslararası alanda örnek teşkil edecek çalışmalar olduğuna kanaat getirdiği anda bunu yaygınlaştırmasının önemli olduğu hem Birleşmiş Milletler hem de Avrupa Birliğinin Sürdürülebilirlik Raporlarında görmek mümkündür.

Üreticiler açısından durum daha zorlayıcıdır. Üretim esnasında doğadan alınan hammaddelerin işlendiği ve nihai ürün haline getirildiği ve ürünler üretilirken atıkların doğaya salındığı sektörlerin acilen gözden

geçirilmesi önceliklendirilmelidir. Faaliyetlerin etkilerinin en aza indirilmesi için sadece devletin gözetiminin ve denetiminin yeterli olmadığı aynı zamanda üretimde bulunan sektörlerin bilinçli davranmasının ve bunu gerçekten istemelerinin gerekliliği de ortadadır.

Tüketen vatandaşlar olarak evsel atıklarını azaltmak verimli hale getirmek cam plastik ve benzeri atıkların ayrıştırılması ailelerin kendi çocuklarını bilinçli bir tüketici olarak yetiştirmeleri sürdürülebilirliğin bir sorumluluk haline getirilmesi hane halkının görevi olmalıdır. Aile, çocuğunun zararlı alışkanlıklardan uzak durmasını tavsiye ederken aynı zamanda sürdürülebilir olmayan bir tüketimde zararlı bir alışkanlık "miş" gibi ve kendisini gelecek de etkileyecek bir faaliyet "miş" gibi düşünerek çocuğuna empoze etmesi ve çocuğu tüketim alışkanlıklarını değiştirmesi için ilk eğitimi verme çabası ve gayreti içerisinde olmalıdır.

Toplumun tüm basamaklarında aynı anda yaygınlaştırılması gereken bir tüketim anlayışına sahip olunmalıdır. Aileden alınacak eğitim, Tüketicilerin çocukluktan itibaren okulda yetiştirilmeleri, sektör bilinçlendirilmesi, yetişkin bilinçlendirilmesi, devlet denetimi aynı anda yapılırsa başarıya ulaşılacağı unutulmamalıdır.

İklim Değişikliğine Karşı Sorumlu Turizm

Doç. Dr. Burhan SEVİM
Kastamonu Üniversitesi

COVID-19 salgını öncesinde uluslararası turizm, küresel hasılaya önemli ölçüde katkı sağlayan, yıllık ortalama %4'lük büyüme oranıyla pek çok sektörü geride bırakan bir sektördü.

Fakat salgın sonrasında turizmin nasıl dönüşmesi gerektiğine dair çizilecek rota sadece salgının beraberinde getirdiği ihtiyaçlar üzerinden değil, çok daha önceden sektörü etkilemeye başlamış ve uzun soluklu mücadeleyi gerektiren iklim krizi perspektifinden değerlendirilmelidir.

Ancak, turizmin etkileri her zaman olumlu değildir. İyi yönetilmediğinde:

- demografik özellikler,
- sosyal yapı ve ilişkiler,
- ekonomik aktivite yapısı ve sektörel dinamikler,

- toplumsal değerler ve davranışlar,
- kültür,
- yapısal çevre ve alan kullanımı,
- doğal ve kültürel miras ile
- çevresel kaynaklar üzerinde önemli olumsuz etkileri olabilmektedir.

Bu nedenle turizm gelişiminin söz konusu olduğu bir yerde sürdürülebilirlik anlayışının benimsenmesi oldukça önemlidir.

Overtourism (Aşırı Turizm)

“Aşırı Turizm” her yıl milyonlarca turist ağırlayan bazı bölgelerdeki yerel halkın turistlere ve turizm endüstrisine trafik sıkışıklığı, hayat pahalılığı, kalabalık gibi nedenlerden ötürü ortaya çıkan olumsuz tepkilerdir.

Aynı zamanda vahşi alanlar, doğal bölgeler ve milli parklar gibi yerlerde de görülmektedir. Aşırı turizm, taşıma kapasitelerinin aşılması sonucu dünya miraslarını ve insanlığa dair önemli kültürel varlıkları etkilemektedir.

Turizm - İklim Değişikliği İlişkisi

40

Şekil 2.10: Turizm ile İklim Değişikliği Arasındaki Çift Yönlü İlişki

Kaynak: Patterson, T., Bastianoni, S. and Simpson, M. (2006). Tourism and Climate Change: Two-Way Street, or Vicious/Virtuous Circle. Journal of Sustainable Tourism. 14 (4), s.341.

Turizm sektörü kaynaklı hava trafiği atmosfere yüklü miktarlarda CO2 saldığı için turizm, iklim değişikliğine katkıda bulunan önemli sektörlerdendir. Uluslararası istatistiklere göre, turizm sektörünün küresel karbon emisyonlarına katkısının %2 civarında olduğu sanılıyordu. Yakın zamanda Avustralya'dan bilim insanlarının Nature Climate Change dergisinde yayımladığı bir çalışma (Lenzen vd., 2018), dünya genelinde turizm sektörünün küresel seragazı emisyonlarının %8'inden sorumlu olduğunu gösterdi. Çalışmaya göre 2009-2013 yılları arasında turizmin küresel karbon ayakizi 3.9 GtCO2e'nden 4.5 GtCO2e'ne çıktı.

Bu emisyon artışının en büyük bileşenleri turizm aktivitelerinin içerdiği ulaştırma, alışveriş ve gıda sektörlerinden geliyor. Dahası, söz konusu karbon emisyonları en çok yüksek gelirli ülkeler tarafından yine yüksek gelirli ülkelerde salınıyor. Çarpıcı bir bulgu olarak aynı dönem içinde turizme bağlı karbon ayakizi artışının en hızlı olduğu yer, orta gelirli bir ülke olan Çin oldu.

Daha çarpıcı bir bulgu ise 1 dolarlık nihai talep karşılığında ne kadar karbondioksit (eşdeğeri) salındığı kıyaslandığında ortaya çıkıyor. Lenzen vd. (2018)'e göre, küresel turizme olan 1 dolarlık nihai talep 1 kgCO₂e kadar salıma yol açmasına karşın, bu çarpan küresel imalat ve küresel inşaat sektörlerinin karbon çarpanlarından (sırasıyla imalat 0.8 kgCO₂e/\$, inşaat 0.7 kgCO₂e/\$) yüksektir. Bu farkın sebebi için turizm harcamalarının bileşenlerine bakılmalıdır. Hem yüksek, hem orta, hem de düşük gelirli ülkeler için turizm harcamalarının en çok yoğunlaştığı kalem, hava ve kara yolu taşımacılığı iken, düşük gelirli ülkeler için ulaştırmaya eşdeğer sayılabilecek bir diğer harcama kalemi de tarım sektörüne yönelik harcamalardır.

Turizmin İklim Kriziyle İmtihanı

Öte yandan iklim değişikliği de turizmi etkileyen önemli faktörlerden. Fırtına, kasırga ve aşırı hava olaylarının artması, bunlardan etkilenen bölgelerde turizmin zarar görmesine neden oluyor. Küresel iklim değişikliği sonucunda deniz seviyelerinin yükselmesi, kıyılardaki kara alanlarını küçültürken turizmle geçinen bazı ada devletlerini şimdiden tehdit ediyor. Yine küresel ısınmanın beraberinde getirdiği kuraklık, salgın hastalıklar ve sıcak hava dalgaları turizmi etkileyebilecek, turistleri o destinasyonlardan uzak tutabilecek olaylar arasında. Küresel ısınma, kayak merkezlerindeki kar miktarını azaltabilir, böylelikle kayak sezonunu kısaltabilir.

Halihazırda sıcak olarak bilinen Asya ve Akdeniz'in tatil bölgelerindeki sıcaklığı iyice artırarak, salgın hastalıklar ve su kıtlığı gibi korkuları da tetikleyerek turistleri bu bölgelerden uzaklaştırabilir. Yağmur ormanları ile mercan resifleri, küresel iklim değişikliğine karşı korunmasız olan diğer turizm alanlarından. Örneğin küresel ısınma ve okyanus asitlenmesi sonucu denizlerde yüksek sıcaklık vb. streslerle karşı karşıya kalan mercanlar beyazlaşır ve türleri tehlike altına girer. Turizm ve balıkçılık gibi sektörlere katkılarının yanı sıra mercan ekosistemleri, türlerin varoluşu ve devamı, kıyıların erozyon ve fırtınalara karşı korunması için de büyük önem atfediyor.

Sorumlu Turizm

Sorumlu turizm bir gezginin gittiği yerde harcadığı paradan tutunduğu davranışa kadar olan tüm sürecin bölge halkına katkı olarak geri kazanılmasını amaçlar. Bu bir restoranda harcanan paradan bir köy evinin video kayda alınmasına kadar tüm detaylarda geçerlidir.

Bu anlamda sürdürülebilir turizme benzer özellikler gösterse de ondan farklılık gösteren kısmı sorumluluğun seyahate katılan bireylere, kuruluşlara, iş dünyasına bırakılmasıdır.

Değişen ve gelişen seyahat trendlerinden biri olan sorumlu turizm, bilinçli gezgin olmanın kapılarını aralarken gezerken fayda sağlama ve iyi bir dünya bırakmayı hedeflemektedir.

Bu kapsamda 2002'de Johannesburg'da gerçekleştirilen Sürdürülebilir Gelişme Dünya Zirvesi öncesinde Cape Town'da yapılan özel bir toplantıda "Güzergahlarda Sorumlu Turizm" Bildirgesi'nde kabul edilen esaslara da sahiptir. Bu esaslar;

Sorumlu Turizmin Esasları

01

Yerel halklarla anlamlı ilişki, iletişim kurulması

02

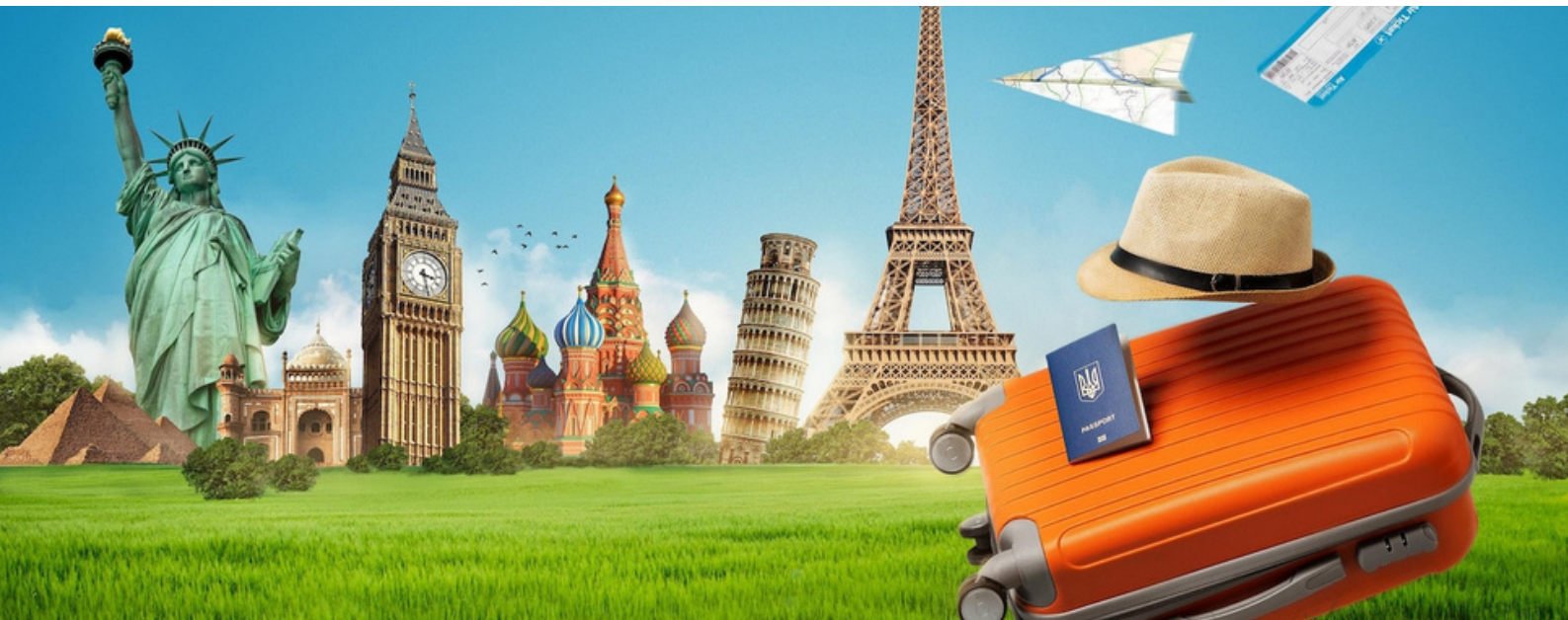
Yerel kültürel, sosyal ve çevresel konulara hakim olma

03

Gezginlere kalıcı deneyim yaşatma

04

Turist kabul eden toplumun refahını artırma ve yaşam koşullarını iyileştirme

Sorumlu Turizmin Esasları

05

Bedensel engellilerin turizme erişebilmesini sağlama

06

Ekonomide ve çevresel faktörlerde olumsuz etkileri azaltma

07

Turistler ve turist kabul eden toplumlar arasında saygıyı tesis etmek

08

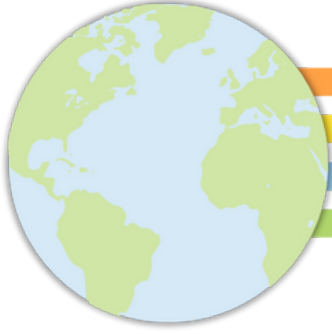
Turizm sektörünü iyileştirme

09

Doğal ve kültürel mirasın korunmasına olumlu katkı sağlama

Sorumlu Turizm Uygulamaları

Kendi ilkelerini düzenleme ve kendi personelini bünyesine alma,

Müşterilerini sorumlu turizm hakkında bilgilendirme ve uygun olduğunda müşterilerini katılmaya teşvik etme,

Sorumlu uygulamaları ve hedefleri başarmak için ortaklar ve tedarikçileriyle çalışma,

Sorumlu turizmi yaymak ve teşvik etmek için iyi bir uygulamayı tanıtmak.

Sorumlu Turizm (Küresel Seyahat Et, Yerel Harca)

Gidilen yerin yerel gelenek ve göreneklerine saygı,

Yerel halkla ilişkilerde titizlik,

Fotoğraf çekmede kişilik haklarına ve dinsel mekanlarda inançlara saygı,

Yerel turizm çalışanlarına, bavul taşıyanlara, garsonlara, sürücülere, rehberlere saygıda kusur etmeme,

Çöp atma, kamp ateşi yakma, tuvalet, su kullanma, doğaya, flora ve faunaya zarar vermemeye konularında doğru tavrı izlemeyi içerir

İklim Krizi ve Ekolojik Girişimcilik

Doç. Dr. Erol TEKİN
Kastamonu Üniversitesi

Neden girişimci olunur ya da insanları girişimci olmaya iten nedenler nedir?:

- Bağımsız çalışmak
- Çok para kazanmak
- Saygınlık ve sosyal statü elde etmek
- Topluma ve çevreye fayda sağlamak
- Fikrini hayata geçirmek
- Kendini daha iyi ifade etmek

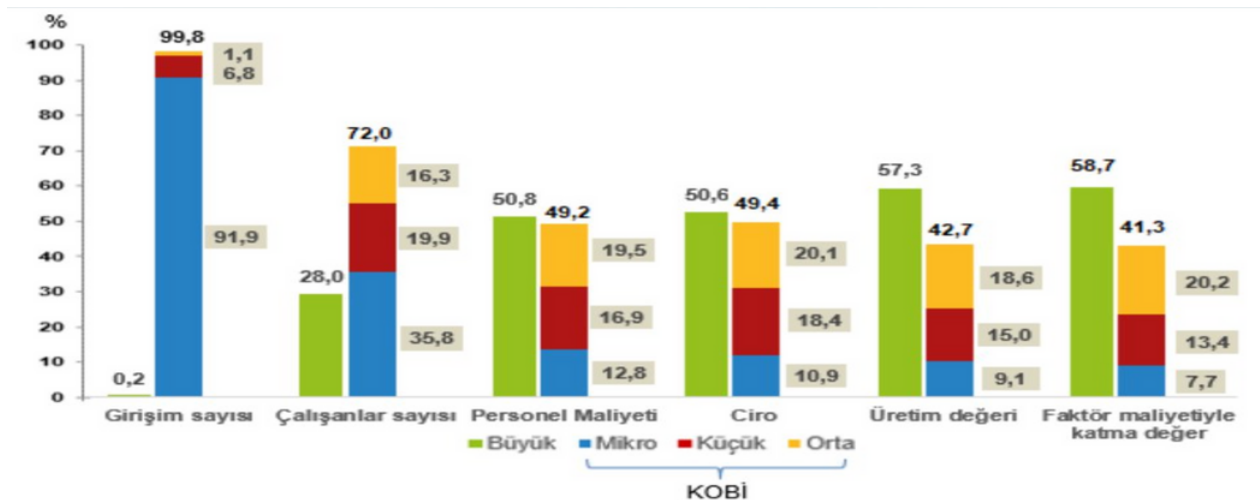
Bu nedenler içsel ya da dışsal olabileceği gibi zorunluluk da içerebilir. Fakat girişimci olma nedenlerinden istenilmeyen neden zorunluluktur. Çünkü Dünya Bankası verilerine göre Türk girişimlerinin

- %80'i ilk 5 yıl içinde
- %96'sı ilk 10 yıl içinde kapanmaktadır.

Bunun temel sebebinin girişimciliğin son çare olarak görülmesinden kaynaklandığını söylemek çok da yanlış olmayacaktır.

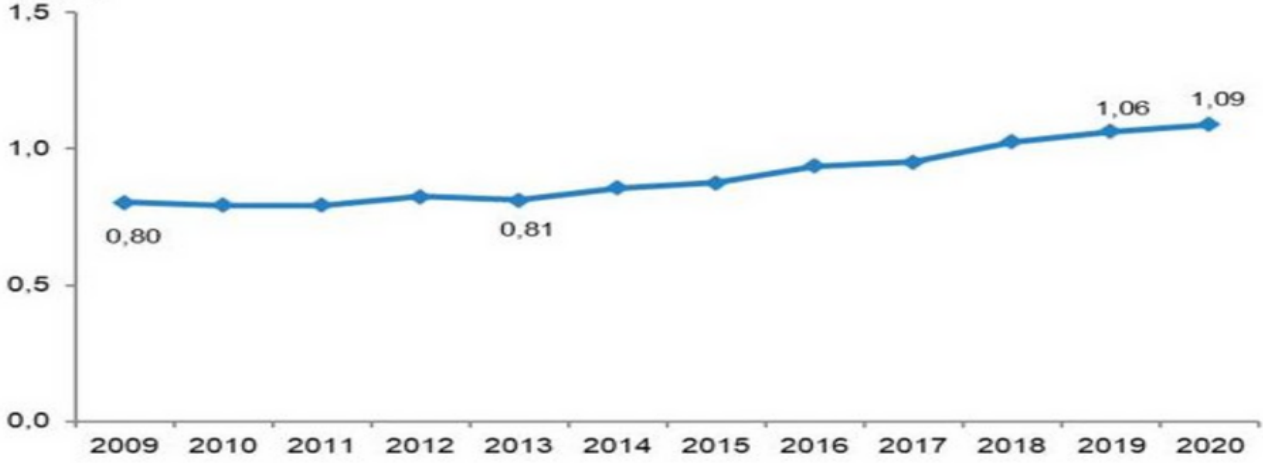

Türkiye'de Girişimcilik Ekosistemi

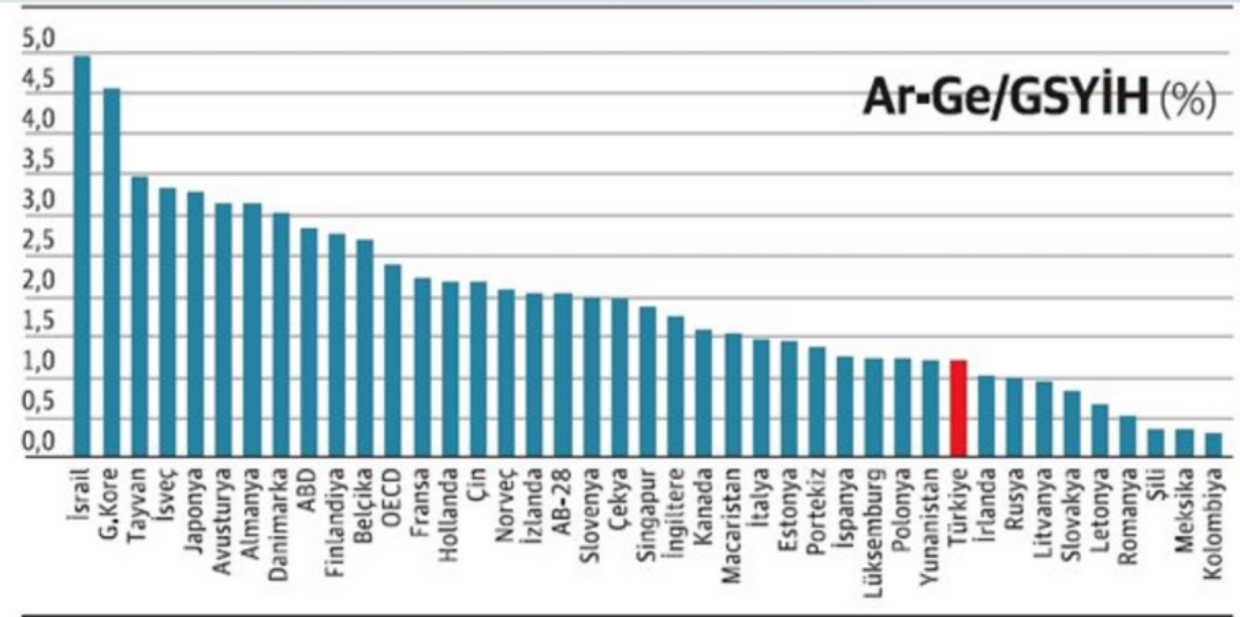

Türkiye'de 2019 yılında 85263 şirket kurulmuş, 14050 şirket kapanmış; 2020 yılında 102794 şirket kurulmuş, 15949 şirket kapanmış; 2021 yılında 101220 şirket kurulmuş 13127 şirket kapanmıştır. Yani kapanan şirket oranı Türkiye'de 2019 yılında %16.4, 2020 yılında %15.5 ve 2021 yılında %12.9'dur.

Türkiye'de GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİ

halihazırda Türkiye'de faaliyet gösteren şirketlerin %56.6'sı düşük teknoloji, %31.8'i orta-düşük teknoloji, %11'i orta-yüksek teknoloji kullanırlarken yüksek teknoloji kullanan şirket oranı sadece %0.6'dır.

BAŞARISIZLIK NEDENLERİ

- Aile ya da Yakın Çevre
- Sermaye Kısıtı yada Yetersizliği
- Devlete ya da Kamuya Aşırı Bağlılık
- Kısa Vadeli Bakış Açısı
- Ön Yargı
- Riskten Kaçınma Kültürü
- Geçmiş Başarısızlıklar Nedeniyle İnsanlardan Kaçma

EKOLOJİK GİRİŞİMCİLİK

Diğer girişimcilik türlerinde olduğu gibi çevreci girişimcilik türünde de işi geliştirme, yeni bir şey ortaya koyma ve pazar başarısı gibi konular oldukça önemlidir. Ancak bunlarla birlikte çevreci girişimciliği farklı kılan üç unsur söz konusudur:

- Bunlardan birincisi olan teknoloji, girişimcinin bir şey üretirken üretim ve hizmet yöntemlerinde doğaya, topluma ve çevreye zarar vermeyen bir model seçmesini ifade etmektedir.
- İkinci unsur ise işlevdir. Bu unsurda girişimcinin topluma faydayı ön planda tutması kârını ise ikinci plana atması gerektiğinden bahsedilmektedir.
- Son olarak üçüncü unsur müşteri gruplarıdır. Müşteri grupları, girişimcinin oluşturacağı müşteri portföyünü tamamen kendi etik ve ahlak yapısına uygun olarak belirlemesini ifade etmektedir.

Bu noktada eko girişimcilik çevreyi ve toplumu dikkate alarak yeni bir iş üretmek ve kendi müşteri profilini oluşturmaktır.

EKO GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- İÇSEL FAKTÖRLER
- DIŞSAL FAKTÖRLER

EKO GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN İÇSEL FAKTÖRLER

- **Eko girişimcinin özellikleri:** Girişimci; girişimi başlatan, fırsatları gören ve iş fikrine dönüştüren, çalışanları ve kısmen yöneticileri yönlendiren kişi olmasından dolayı eko girişimciliği etkileyen ana unsurlardan birini oluşturmaktadır. Eko girişimcilerin; inanç sistemleri, geçmiş deneyimleri, eğitimleri, kişisel ilişki ağları ve aile ve arkadaş grupları girişimlerini etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Girişimcinin yenilik, yaratıcılık, dışadönüklük gibi kişisel özellikleri kadar özerklik, ekonomik gereklilik, boşanma gibi çevresel etkiler nedeni ile girişimde buldukları görülmektedir.
- **İşletmenin sahip olduğu sürdürülebilir değerler:** Son 250 yıl içerisinde doğaya verilen zararın milyonlarca yıldan daha fazla olması diğer canlılar lehine “ekolojik hak” kavramını gündeme getirmiştir. Gelecek kuşakların ekolojik haklarını koruyarak kalkınmayı hedefleyen sürdürülebilir kalkınma anlayışı öncelikle çevre odaklı değerlerin benimsenmesi ile gerçekleştirilebilmektedir. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerini anlayan ve hayata geçirmek isteyen işletmelerin etkinlik ve verimlilik çalışmalarına çevreyi odak hâline getirmeleri ve işletmede çevreci bir inanç sistemi oluşturmaları eko girişimcilik faaliyetleri için önem arz etmektedir. Sürdürülebilir değerlerin hâkim olduğu işletmelerde eko girişimcilik faaliyetlerinin daha başarılı olması beklenmektedir.
- **Çevreci ürünlerin rekabet avantajı:** Toplumsal anlamda çevre bilincinin gelişimi ile birlikte, özellikle tüketicilerin satın aldıkları ürünlerin çevreye olan etkisi konusundaki ilgileri artmıştır. Aynı zamanda müşteri tercihlerinin değişimi alternatif ürünlerin artışını beraberinde getirirken rekabeti de artırmıştır. Bu noktada yeşil işletme fırsatlarını belirleme ve girişimcilik yolu ile faaliyete dönüştürme konusunda uzman olan eko girişimcilere önemli görevler düşmektedir. Çevreci ürünlerin yarattığı katma değer ve rekabet üstünlüğü, eko girişimciler için yeni fırsatlar ve yeni yatırım alanlarını ifade etmektedir.

EKO GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN DIŞSAL FAKTÖRLER

- **Düzenleme ve denetleme kurumları:** Doğal çevre sorunlarının dünya için tehdit oluşturması ile çevre konusu dünya genelinde işletmeler tarafından da dikkate alınmak zorunda bırakılmıştır. ISO 14000, EMAS, BS 7750 gibi çevre ile ilgili standartların Avrupa ve tüm dünyada kabulü işletmeleri çevreye duyarlı davranmaya yönelten nedenlerdendir. Dolayısı ile de işletmelerin uymak zorunda olduğu çevresel düzenleme ve standartların bulunması ve denetlenmesi eko girişimcilerin faaliyetlerini de etkilemektedir.
- **Çevreci baskı grupları:** Bireylerde ve toplumlarda çevre bilincinin artması ile sivil toplum kuruluşları ve insan hakları dernekleri işletmeler ve girişimciler için baskı unsuru olmaktadır. İşletmelerin çevre üzerinde oluşturdukları etkileri, çevresel performanslarını açıklama zorunluluğu ve olumsuz sonuçlarının işletmeler üzerindeki etkileri girişimcileri çevre odaklı düşünmeye zorlamaktadır.
- **Yeşil müşteriler:** Gelişen çevre bilinci doğrultusunda özellikle çevre konusunda daha hassas öncü tüketicilerin, çok tüketme yerine kaliteli ve çevreye duyarlı ürün satın alma, çevre dostu ambalajlı ürünleri tercih etme, tüketim eylemlerinde kısa dönemli düşünceden uzun dönemli düşünmeye başlama, daha düşük risk içeren ürünlere yönelme gibi sosyal, çevreye duyarlı ve ahlaki davranışlar içine girmeleri eko girişimcileri de olumlu olarak etkilemektedir.
- **Yeşil yatırımcılar ve yeşil ortaklıklar:** Eko girişimciler için ortak değer ve inançlara sahip kişi ve kurumlarla iş ve ortaklıklar yapılması önemlidir. Bu durum eko girişimciler için farklı bir sinerji oluşturmaktadır.

- **Politika ve uygulamalar:** Hükûmetlerin eko girişimleri destekleyen politika ve uygulamaları eko girişimciler için önem taşımaktadır. Özellikle eko girişim teşvikleri, vergi muafiyetleri gibi uygulamalar eko girişimcilere rekabet avantajı kazandırabilmektedir. Bu konuda önemli olan bir diğer nokta işletmelerin çevre politika ve programları oluşturmalarıdır. Çevre politika ve programları enerji ve ham madde tasarrufundan, atık yönetimine kadar pek çok alanda yapılabilmektedir. Çevre politika ve uygulamaları bu kapsamda eko girişimcilik faaliyetlerinin sonuçlarının daha kısa sürede izlenmesi imkânını doğurmaktadır.

SONUÇ

Sonuç olarak, yukarıda ifade edilen pek çok faktörün etkili olduğu eko girişimcilik faaliyetleri, birey ve toplumlarda çevre bilincinde meydana gelen artış ile ön plana çıkmıştır. İşletmeler çalışmalarını, atıkların ve emisyonların azaltılması, atıkların geri dönüştürülmesi, enerji ve doğal kaynakların tasarrufu gibi eko sistemi düzenleyici, çevre sorunlarını önleyici eko girişimcilik faaliyetlerine kaydırmışlardır.

Son yıllarda çevreci girişimcilik faaliyetlerinin artırılmasına yönelik gerçekleştirilen faaliyetler hız kazanmaya başlamıştır. Özellikle başta çevreci sivil toplum kuruluşları olmak üzere TÜBİTAK, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı gibi kurum ya da kuruluşlar çevreci faaliyetleri özendirmeye çaba sarf etmektedir. Bu faaliyetlerden bir tanesi TÜBİTAK, Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO) ve Küresel Çevre Fonu (GEF) ortaklığında 2014 yılında düzenlenmeye başlanan “Enerji ve Çevre” temalı Girişimcilik Hızlandırma Programı (GCIP)’dir. Bu program ile temiz teknoloji girişimlerinin oluşturulmasına ve girişimcilikte ekolojik bakış açısının kazandırılmasına katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

- Yenilenebilir enerji,
- Enerji verimliliği,
- Atık yönetimi,
- Su verimliliği,
- Yeşil binalar,
- Akıllı ulaşım,
- İleri malzemeler

ÖNERİLER

Ekolojik girişimciliğin geliştirilmesine yönelik;

- Gençler özelinde eğitim programları düzenlenebilir,
- Çevre ile ilgili sorunlara üretilen fikirlerin bir girişimcilik faaliyetine dönüştürülebileceğine yönelik bir farkındalık oluşturulabilir,
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde ekolojik girişimcilik faaliyeti yürüten girişimci adaylarına yönelik ekstra destek mekanizmaları geliştirilebilir,
- Ekolojik girişimci adaylarının fikirlerini tartışabilecekleri ve birlikte hareket edebilecekleri bir sosyal medya platformu geliştirilebilir,
- Devletin eko girişimciliğin gelişmesine yönelik yeşil yatırımcıları teşvik edeceği mekanizmalar geliştirilebilir,
- Dünyada ve Türkiye'de başarılı eko girişim örneklerinin başta üniversiteler olmak üzere ülke genelinde ön plana çıkarılmasına yönelik etkinlik ve faaliyetler düzenlenebilir,
- Üniversitelerde özellikle genel seçmeli ders havuzuna eklenen ekoloji ve çevre bilinci ile ilgili derslerin yanına eko-girişimcilik dersi de eklenebilir,
- TÜBİTAK, KOSGEB, TKDK gibi destek kuruluşları eko-girişimciliği teşvik edecek spesifik çağrılarının sayısını artırabilir.

SONUÇ BİLDİRGESİ

- İklim değişikliği birden fazla aktörün (devletler/merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, halk, özel sektör) birlikte hareket etmesini, bir arada bulunarak mücadele etmesini gerekli kılmaktadır. İklim değişikliği sadece belli bir bölgeyi veya devleti değil tüm dünyayı etkilediği için küresel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun ancak küresel nitelikte ele alınmasıyla ve tüm aktörlerin katılımıyla giderilebilir.
- Gençlerin küresel iklim değişikliği konusunda daha duyarlı olmaları için farkındalık eğitimine önem verilmelidir. Günümüzün vazgeçilmez iletişim kanalları arasında bulunan sosyal medya platformları, gençlerde çevre duyarlılığının yükseltilmesi amacıyla fonksiyonel bir araç haline getirilebilir. Bu konuda sivil toplum örgütleri, özel sektör ve duyarlı vatandaşlar önemli rol oynayabilirler.
- İklim ya da çevre mültecisinin uluslararası hukuktaki statüsü belirsizdir. Bu da milletlerarası hukuk alanında yeni bir tartışma ihtiyacı doğurmaktadır.
- Devlet, şirketler ve hanehalkları eliyle etkin politikaların hazırlanması ve gözden geçirilmesini sağlamak ilk hedef olmalıdır. 2050'ye kadar doğal kaynakların sürdürülebilirliğini ve verimini arttırmak için gerekli olan tüm önlemlerin alınmış olması şarttır. Yine 2050'ye kadar atıkların önlenmesi ve azaltılması geri dönüşümün desteklenmesi önem arz etmektedir.
- Kimyasalların ve esasen deniz canlıları için tehlikeli olan plastiklerin uluslararası anlaşmalarla ne yapılacağı ve nasıl geri dönüştürüleceğinin daha da öne çekilmesi gerekmektedir.
- Perakende ve tüketici seviyelerine bakıldığında küresel gıda israfının yok edilmesi için acilen harekete geçilmelidir.
- Doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve verimli kullanılmasının sağlanması için yalnızca devletin ve ilgili organlarının çabaları yeterli olmamaktadır. Özel sektörün ve hane halklarının da bu noktada en önemli konularda görüş birliğine vararak devletin desteği ile acilen harekete geçmesi gereklidir.
- Sürdürülebilir eğitimin tüm ortaöğretime yaygınlaştırılması gereklidir. Çevreyle uyumlu satın alma süreçlerinin geri dönüşümün atık azaltmanın ekolojinin ne olduğunun bir yaşam döngüsünün nasıl analiz edileceğinin üretici ve tüketicilere ilkökul seviyesinden başlayarak verilmesi önemlidir.

SONUÇ BİLDİRGESİ

- Hükümetler ise denetim iradesi kendilerinde olduğundan sürdürülebilir üretim ve tüketim ile ilgili denetimlerini sıkılaştıran mali ve bu konu ile ilgili birimlerin gerekli sağlık kuruluşları ile birlikte hareket etmesini sağlamalıdır.
- Üretim esnasında doğadan alınan hammaddelerin işlendiği ve nihai ürün haline getirildiği ve ürünler üretilirken atıkların doğaya salındığı sektörlerin acilen gözden geçirilmesi önceliklendirilmelidir.
- Faaliyetlerin etkilerinin en aza indirilmesi için sadece devletin gözetiminin ve denetiminin yeterli olmadığı aynı zamanda üretimde bulunan sektörlerin bilinçli davranmasının ve bunu gerçekten istemelerinin gerekliliği de ortadadır.
- Tüketen vatandaşlar olarak evsel atıklarını azaltmak verimli hale getirmek cam plastik ve benzeri atıkların ayrıştırılması ailelerin kendi çocuklarını bilinçli bir tüketici olarak yetiştirmeleri sürdürülebilirliğin bir sorumluluk haline getirilmesi hane halkının görevi olmalıdır.
- Aile, çocuğunun zararlı alışkanlıklardan uzak durmasını tavsiye ederken aynı zamanda sürdürülebilir olmayan bir tüketiminde zararlı bir alışkanlık “mış” gibi ve kendisini gelecek de etkileyecek bir faaliyet “miş” gibi düşünerek çocuğuna empoze etmesi ve çocuğu tüketim alışkanlıklarını değiştirmesi için ilk eğitimi verme çabası ve gayreti içerisinde olmalıdır.
- Toplumun tüm basamaklarında aynı anda yaygınlaştırılması gereken bir tüketim anlayışına sahip olunmalıdır. Aileden alınacak eğitim, Tüketicilerin çocukluktan itibaren okulda yetiştirilmeleri, sektör bilinçlendirilmesi, yetişkin bilinçlendirilmesi, devlet denetimi aynı anda yapılırsa başarıya ulaşılacağı unutulmamalıdır.
- Turistik tesisler müşterilerini sorumlu turizm hakkında bilgilendirmeliler ve uygun olduğunda müşterilerini bu faaliyetlere katılmaya teşvik etmelidir.
- Sorumlu turizm uygulamalarını gerçekleştirebilmek ve hedefleri başarabilmek için ortaklar ve tedarikçiler ile çalışılmalıdır.
- Sorumlu turizm uygulamalarını yaymak ve teşvik etmek için iyi uygulama örnekleri sürekli tanıtılmalı ve desteklenmelidir.
- Turistik tesisler sorumlu turizm ekseninde kendi ilkelerini belirlemeli ve hususi insan kaynakları oluşturmalıdır.

SONUÇ BİLDİRGESİ

Ekolojik girişimciliğin geliştirilmesine yönelik;

- Gençler özelinde eğitim programları düzenlenebilir,
- Çevre ile ilgili sorunlara üretilen fikirlerin bir girişimcilik faaliyetine dönüştürülebileceğine yönelik bir farkındalık oluşturulabilir,
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde ekolojik girişimcilik faaliyeti yürüten girişimci adaylarına yönelik ekstra destek mekanizmaları geliştirilebilir,
- Ekolojik girişimci adaylarının fikirlerini tartışabilecekleri ve birlikte hareket edebilecekleri bir sosyal medya platformu geliştirilebilir,
- Devletin eko girişimciliğin gelişmesine yönelik yeşil yatırımcıları teşvik edeceği mekanizmalar geliştirilebilir,
- Dünyada ve Türkiye'de başarılı eko girişim örneklerinin başta üniversiteler olmak üzere ülke genelinde ön plana çıkarılmasına yönelik etkinlik ve faaliyetler düzenlenebilir,
- Üniversitelerde özellikle genel seçmeli ders havuzuna eklenen ekoloji ve çevre bilinci ile ilgili derslerin yanına eko-girişimcilik dersi de eklenebilir,
- TÜBİTAK, KOSGEB, TKDK gibi destek kuruluşları eko-girişimciliği teşvik edecek spesifik çağrılarının sayısını artırabilir.

ÇALIŞTAYDAN FOTOĞRAFLAR

ÇALIŞTAYDAN FOTOĞRAFLAR

İletişim

Kastamonu Üniversitesi
Ormancılık ve Tabiat Turizmi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü

 Kuzeykent Mahallesi Orgeneral Atilla Ateş Paşa Caddesi
Kastamonu Teknokent Binası 15/11 İç Kapı No: 115 Merkez / KASTAMONU

 <https://otti.kastamonu.edu.tr>

 ihtisas@kastamonu.edu.tr

 0 (366) 280 13 32

